

www.hawzah.net

دائرة المعارف قرآن در اینترنت

نگاهی به بخش قرآن پایگاه اینترنتی حوزه نت

محمد خامه‌گر

نرم‌افزارهای قرآنی .
در این نوشتار با ارائه گزارشی از
محتوای هر بخش به نقد و بررسی آن
می‌پردازیم.

۱- قرآن و ترجمه

در قسمت ترجمه، افزون بر ترجمه
قرآن از آیه الله مکارم شیرازی و استاد
فولادوند، ترجمه انگلیسی قرآن نیز در
نظر گرفته شده است و کاربر علاوه بر
مطالعه ترجمه قرآنی، می‌تواند از آوای
دلنشین تلاوت آن بهره‌مند شود. ضمن
آن که در این قسمت، معرفی کوتاهی از
سوره‌ها نیز ارائه شده است. نخستین
نکته‌ای که در بخش ترجمه جلب توجه
می‌کند، محدود بودن تعداد

برخوردار است که نشان از جامع‌نگری
طراحان آن دارد. با نگاهی اجمالی به
عناوین و سرفصل‌های گزینش‌شده
آشکار می‌شود که بخش قرآن سایت از
پشتیبانی پژوهشی مناسبی برخوردار
بوده و برای سامان‌بخشی اطلاعات آن،
مطالعات گسترده‌ای صورت پذیرفته
است .

سرشاخه‌های اصلی عناوین این
بخش در سایت حوزه‌نت عبارت است از:
ترجمه، علوم قرآنی، تفسیر، تفسیر
موضوعی، دائرة المعارف، قرآن و اهل
بیت علیهم‌السلام ، ادیان و تمدن‌ها در قرآن،
قرآن و ادبیات، مؤسسات قرآنی، خادمان
قرآن، کتابخانه، نگارخانه، پایگاه‌ها و

از نخستین لحظاتی که مسلمانان دنیا،
راهی برای حضور در شاهراه بزرگ
اطلاعاتی یافتند، ارائه نسخه‌های
الکترونیکی از قرآن سرعت از یک آرزو
به واقعیتی گسترده تبدیل شد .
سایت‌های اسلامی با همه تنوع‌ها و
تفاوت‌هایی که در اهداف و محتوای
خود دارند، همگی در یک چیز مشترکند
و آن «بخش قرآن» است.

پایگاه اینترنتی حوزه‌نت که وابسته
به مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم
اسلامی است، از نخستین سایت‌های
اسلامی فارسی زبان می‌باشد که در این
طریق گام برداشته است. بخش قرآن
این پایگاه، از محتوایی غنی و متنوع

● در قسمت ترجمه، افزون بر

ترجمه قرآن از آیه الله مکارم

شیرازی و استاد فولادوند، ترجمه

انگلیسی قرآن نیز در نظر گرفته شده

است و کاربر علاوه بر مطالعه ترجمه

قرآنی، می تواند از آوای دلنشین

تلاوت آن بهره مند شود

ترجمه هاست که جا دارد از ترجمه های بیشتری استفاده شود.

۲- بخش علوم قرآنی

قسمت علوم قرآنی مشتمل بر مهمترین مباحث علوم قرآنی است و اکثراً از کتاب علوم قرآنی آیه ... معرفت و تفسیر میزان اخذ شده است، که مباحثی همچون: وحی، تاریخ قرآن، اعجاز، حجیت قرآن، تقسیمات قرآن، محکم و متشابه، جاودانگی قرآن و قرائات قرآن را شامل می شود. ذیل هر یک از این عناوین، مقالات متعددی گنجانده شده تا ابعاد مختلف عنوان را پوشش دهد. نام برخی از مقالات تکراری است و در بین مقالات هیچ گونه ارتباط منطقی وجود ندارد.

۳- تفسیر

در قسمت تفسیر ابتدا کلیاتی درباره تاریخ تفسیر، مقدمات علم تفسیر و روش های تفسیری مطرح شده است.

مطلبی را که به گونه ای با معارف قرآنی مرتبط است، در این مجموعه قرار دهند. بخصوص این که به ارتباط منطقی مباحث توجه چندانی نشده است و ارزش مباحث از لحاظ جزئی و کلی بودن در یک حد نیستند؛ مثلاً عنوان مباحث اجتماعی و مباحث اقتصادی، در کنار عناوینی همچون: «هدایت و ضلالت» و «پیامبر خاتم» یک جا به چشم می خورد. برخی دیگر از مباحث این بخش عبارتند از: اخلاق در قرآن، تعقل و تفکر در قرآن، خانواده در قرآن، سفر در قرآن و ...

جالبترین قابلیت در این بخش، مطالبی است که ذیل عنوان مباحث اقتصادی جمع آوری شده است. البته در این قسمت با مطالبی همچون: رتق و فتق آسمان ها و زمین، پوشش هوایی حافظ زمین، حضرت یوسف وزیر اقتصاد دولت مصر، سلامت اجتماع به

ظاهراً پژوهشگرانی که محتوای بخش قرآن را طراحی کرده اند، فقط به روش تفسیر ترتیبی و موضوعی اعتقاد داشته اند؛ زیرا از میان روش های مختلف تفسیری، صرفاً به این دو روش اشاره نموده اند.

پس از بیان کلیاتی در باب علم تفسیر، تفاسیر مهم شیعه معرفی گردیده که در این عنوان ۶ تفسیر اصلی شیعه به اختصار معرفی گشته و سپس ذیل عنوان تفسیر ترتیبی، تفسیر ۱۵ سوره از کتاب «آشنایی با قرآن» اثر استاد مطهری اقتباس شده است.

۴- تفسیر موضوعی

این قسمت، موضوعات بسیار گسترده ای را در ۱۱ عنوان ارائه داده است که از «قرآن در قرآن» آغاز، و با «زن در قرآن» ختم می شود. این عناوین آن چنان گسترده و جامع است که به طراحان سایت اجازه می دهد، هر

سلامت اقتصاد بستگی دارد، برخورد می‌کنیم که ارتباط اندکی با مباحث اقتصادی قرآن دارند و از بسیاری از مباحث اقتصادی غفلت شده است.

۵ - دائرة المعارف

با آن که عنوان تفسیر، خاصه بخش تفسیر موضوعی، از قابلیت و گستردگی لازم برای پوشش دادن به سایر عناوین مباحث قرآنی برخوردار بود، برای سهولت دستیابی به معانی لغوی برخی واژه‌های مهم و ارائه توضیح مختصری درباره آنها، این قسمت در نظر گرفته شده است. مباحثی همانند: تذکر و تفکر، لعان، مکافات عمل و معاد، کفر، انذار و عالم برزخ در این قسمت مطرح شده است.

نکته مهمی که در این قسمت جلب توجه می‌کند، ارائه مکرر برخی از عناوین است که علی‌القاعده می‌توانست در فهرست عناوین تفسیر موضوعی جای بگیرد، در حالی که علاوه بر ارائه آن در بخش تفسیر موضوعی، مجدداً در دائرة المعارف نیز مطرح شده است. یکی از این عناوین، «عالم برزخ» است که در دو بخش تفسیر موضوعی و دائرة المعارف توأمأً ذکر شده است، با این تفاوت که متن یکی برگرفته از آثار استاد مطهری قدس سره است، و دیگری از کتاب «اعتقاد ما» اثر آیه ا... مکارم شیرازی اخذ شده است.

۶ - قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام

پاسداشت جایگاه رفیع احادیث

اهل بیت علیهم‌السلام در تفسیر و تبیین معارف قرآنی و اهمیتی که قرآن کریم به نقش محوری ولایت در سعادت و هدایت جامعه نموده است، طراحان سایت را بر آن داشته که بخش‌های ویژه‌ای را به قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام اختصاص دهند و از این جهت کاری شایسته و درخور تقدیر را سامان دهند. این بخش به چهار فصل تقسیم می‌شود؛ فصل «قرآن و عترت» که رابطه قرآن و عترت و جایگاه اهل بیت علیهم‌السلام در قرآن را بررسی می‌کند و به تفسیر آیاتی که در شأن و مقام ولایت نازل شده است، می‌پردازد. در فصل دیگر با عنوان «قرآن و حدیث»، به رابطه قرآن و سنت توجه شده است و در فصل سوم، موضوع «امامت در قرآن» بررسی شده و مباحثی همچون «مسائل کلی امامت» و «امامت اهل بیت علیهم‌السلام» در قرآن مطرح شده است.

با توجه به رابطه محکم مفهوم ولایت با حکومت در اندیشه سیاسی شیعه، در انتهای این بخش فصلی به بررسی «حکومت در قرآن» اختصاص داده شده و درباره برخی از عناصر حکومت دینی نظیر: بیعت، مشورت و احزاب سخن به میان آمده است.

۷ - ادیان و تمدن‌ها در قرآن

در این بخش، تقارن پرمحتوایی بین دین و تمدن ایجاد شده است و پس از بررسی مباحث کلی در مورد دین،

● بخش قرآن این پایگاه، از محتوایی غنی و متنوع برخوردار است که نشان از جامع‌نگری طراحان آن دارد. با نگاهی اجمالی به عناوین و سرفصل‌های گزینش شده آشکار می‌شود که بخش قرآن سایت از پشتیبانی پژوهشی مناسبی برخوردار بوده و برای سامان بخشی اطلاعات آن، مطالعات گسترده‌ای صورت پذیرفته است

رسالت پیامبران و کتب آسمانی، دیدگاه قرآن درباره یهودیت و مسیحیت بیان گردیده است. آنگاه به بررسی رابطه قرآن و تمدن اسلامی و نیز مبانی تمدن اسلامی در هشت عنوان پرداخته شده است. رشد اجتماعی، عوامل ایجاد و بقای جامعه، آزادی در اسلام، حد و مرز کشور اسلامی و رهبر جامعه اسلامی برخی از این عناوین هستند.

در انتها برای تکمیل مطالب این بخش، فصلی نیز به بیان دیدگاه قرآن در خصوص مسلک‌های باطل همچون بت پرستی و شرک و جن پرستی اختصاص یافته است.

۸ - قرآن، هنر و ادبیات

این بخش به دو قسمت اصلی تقسیم شده است: قرآن و هنر، قرآن و ادبیات. در قسمت «قرآن و هنر»،

مقالاتی در باره پیدایش خط عربی، قرائت قرآن و آهنگ سوره‌ها ارائه شده است، و در قسمت «قرآن و ادبیات»، در مورد صنایع ادبی، قصه‌های قرآنی و سرانجام مثل‌های قرآنی بحث شده است.

در عنوان «قصه‌های قرآن» فقط به ۴ قصه، و در عنوان «مثل‌های قرآن» به ۲ مثل اشاره شده است، در حالی که جا داشت ضمن ارائه نمونه‌های بیشتری از قصه‌های قرآن، مباحث کلی راجع به اصول قصه‌پردازی قرآنی یا ویژگی‌های مثل‌های قرآنی نیز به این قسمت‌ها افزوده شود.

۹ - مؤسسات قرآنی

مؤسسات قرآنی به سه گروه: مؤسسات علمی، خدماتی و گنجینه‌های قرآنی تقسیم شده است. در گروه مؤسسات علمی به مشخصات ۱۹ مرکز پژوهشی و آموزشی قرآنی اشاره شده است که متأسفانه بسیاری از آنها به روز نمی‌باشد و تغییرات جدید آنها اعمال نشده است.

در قسمت مؤسسات خدماتی نیز به جای معرفی مشخصات و نشانی مراکزی که به ارائه خدمات قرآنی می‌پردازند، مقاله‌ای از کتاب علوم قرآنی آیه الله معرفت با عنوان «پیشینه چاپ قرآن کریم» انتخاب شده است که معلوم نیست چه ارتباطی با مؤسسات خدماتی دارد!

بخش گنجینه قرآن نیز تا زمان نگارش این مقاله آماده نشده است و

چنانچه روی آن کلیک کنید، عبارت «در دست تهیه» را مشاهده خواهید نمود.

۱۰ - خادمان قرآن

یکی از اقدامات شایسته بخش قرآن پایگاه نورنت، معرفی خادمان قرآن است که متأسفانه هنوز کامل نیست و به اطلاعات گسترده‌تری نیاز دارد. در این قسمت، خادمان قرآن در شش گروه: قرآن‌پژوهان، مفسران، حافظان، قاریان، هنرمندان و خادمان برگزیده قرآن معرفی می‌شوند. قسمت قرآن‌پژوهان فعلاً خالی است، و در قسمت مفسران، علامه طباطبائی قدس سره و آیه الله جوادی آملی معرفی شده‌اند و از سایر مفسران، نامی به میان نیامده است. از جمع حافظان مشهور قرآن نیز فقط به ارائه گفت و گویی با استاد شهریار پرهیزکار پرداخته است که امید است بزودی بخش‌های دیگر آن تکمیل شود. همچنین، قسمت قاریان، هنرمندان و خادمان برگزیده نیز خالی است.

۱۱ - کتابخانه

بخش کتابخانه به معرفی و ارائه متن کتب، مجلات، مقالات و پایان‌نامه‌های قرآنی می‌پردازد و در آن، بخشی را نیز با عنوان «کتابخانه» در نظر گرفته‌اند. در قسمت کتب، ۱۶ کتاب قرآنی که نیمی از آنها را مجلدات مختلف کتاب «آشنایی با قرآن» اثر

استاد مطهری تشکیل می‌دهد، قرار داده شده است. در قسمت مجلات نیز ۲۲ مجله مذهبی قرار دارد که با تقه بر روی تصویر هر کدام، فهرست شماره‌های موجود ارائه می‌شود و پس از انتخاب عناوین، متن کامل مطالب نشریه قابل مطالعه خواهد بود و بدین ترتیب، مجموعه ارزشمندی از جدیدترین مقالات مذهبی را در اختیار کاربران علاقه‌مند قرار می‌دهد.

متأسفانه! تنها مجله قرآنی این مجموعه، صحیفه مبین است که فقط ۳ شماره از آن ارائه گردیده است.

در قسمت مقالات، ۴ مقاله قرار داده شده است که اکثراً به مباحث اجتماعی اسلام توجه دارند. اما مشخص نیست که چرا این مقالات را ذیل عناوین قبلی همچون تفسیر موضوعی قرار نداده‌اند؟! و اگر قرار است این قسمت، به مقالات اختصاص داده شود، چرا از انبوه مقالات فقط به همین ۴ مقاله بسنده شده است!!

قسمت کتابنامه، یکی دیگر از بخش‌های کتابخانه است که در آن نیز دو کتاب: «مبادی اخلاق در قرآن» و «الاصفی فی تفسیر القرآن» معرفی گشته است.

مسئولان سایت، در قسمت پایان‌نامه مطلب خاصی قرار نداده‌اند و فقط با اتصال (link) به پایگاه تسنیم، به معرفی پایان‌نامه‌های دانشگاه آزاد اسلامی پرداخته‌اند.

۱۲- نگارخانه

یکی از قسمت‌های بخش قرآن سایت، قسمت نگارخانه است که سه گزینه: فیلم، صوت و تصویر نیز برای آن در نظر گرفته شده است، اما فعلاً هیچ‌کدام از آنها فعال نیستند.

۱۳- پایگاه‌های قرآنی

در این بخش ۱۶ پایگاه قرآنی معرفی شده که جذابترین آنها شبکه منابع قرآنی است که حاوی صدها مقاله جالب قرآنی به زبان انگلیسی است. همچنین، پایگاه‌های دیگری همچون: شبکه قرآن، ترتیل استاد پرهیزکار، پایگاه قرآنی، مجله گلستان قرآن و جستجوی موضوعی قرآن در آن قرار گرفته است. در انتهای این بخش، عنوان «نرم‌افزارهای قرآنی» وجود دارد که در آن بیش از ۲۰ نرم‌افزار قرآنی معرفی شده است.

سخن آخر

بخش قرآن سایت حوزه نت، در نگاه اول بسیار غنی و پر محتوا به نظر می‌رسد. چنانکه بررسی زیر مجموعه‌های متعدد بخش قرآن نیز این نظر را تأیید می‌کند و از تلاش گسترده پژوهشگران سایت برای شناسایی منابع معتبر و گزینش مطالب گوناگون خبر می‌دهد. اما برای آن که این تلاش ارزشمند مفیدتر و پربارتر شود، باید تجدید نظر اساسی در نظام طبقه‌بندی مباحث به وجود آید و از

● بخش قرآن سایت حوزه نت، در نگاه اول بسیار غنی و پر محتوا به نظر می‌رسد. اما برای آن که این تلاش ارزشمند مفیدتر و پربارتر شود، باید تجدید نظر اساسی در نظام طبقه‌بندی مباحث به وجود آید و از اصطلاح‌نامه‌های موجود در زمینه علوم و معارف قرآن استفاده مطلوب صورت گیرد.

اصطلاح‌نامه‌های موجود در زمینه علوم و معارف قرآن استفاده مطلوب صورت گیرد.

نکته دیگر، ضرورت روزآمدی مستمر سایت است. به گونه‌ای که کاربر پس از هر بار مراجعه با نکات جدید و مطالب خواندنی‌تر مواجه شود و این تغییر را در صفحه اول مشاهده کند.

امید است با همت دست اندرکاران سایت که گنجینه بزرگی از معارف دینی را در این پایگاه گردآورده‌اند، کاستی‌های آن بزودی برطرف شود و این پایگاه به یکی از بهترین سایت‌های اسلامی تبدیل شود. ■